

८१३१८३

REGISTERED No. B. 3434

जाहिरातीचे दर.

हालाल पत्र्यावर चोकराी करावी.

न्यवस्थापक, अर्थ, 'दुर्गाधिवास' पुणे ४.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी रु. ४

(टपाल इंग्रजी मारु) किरकोळ अंकास दोन आणे.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ घर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

वर्ष ९

पुणे, बुधवार, तारीख ३ मार्च १९४३

अंक ९

महायुद्ध दारुशी आले
परदेशी औषधे
दुर्मिळ व महाग झाली

पण

भिण्याचे कारण नाही!!!

— कारण —

आयुर्वेद रसशाळा पुणे लि०

या देशी औषधाच्या प्रसिद्ध कारखान्याने तयार केलेली

- रक्तवर्धक, ● उपनाह,
- बालजीवन, ● कॅल्सीप्राल

इत्यादि पेटेंट, स्टॅट्ट व लोकप्रिय औषधे सात्री पटल्यामुळे

★ डॉक्टरांही वापरून लागले आहेत. ★

औषधे मागवा.

आयुर्वेद रसशाळा पुणे लि०

मुख्य दुकान गणपति चौक, लक्ष्मी रोड, पुणे १.

(Estd. in 1935)

The Co-operators' Book Depot
9, BAKEHOUSE LANE,
FORT, BOMBAY.

Books on :—

Economics and Sociology; Co-operation and Rural Development; Banking and Finance; Accountancy and Auditing; Commerce and Industries etc.

Books on all other subjects are also readily supplied.

Agents for the Publications of :

1. The Govt. of India, 2 Govt. of Bombay,
- 3 Reserve Bank of India and 4 Times of India.

N. V. WADNERKAR

Gold & Silver Smith, Jeweller & Engraver,
Electro-plater & Manufacturer of Sporting
Trophies, Medals, Cups etc.

- - Raviwar Peth, Saraff Bazar, - -

POONA CITY.

महायुद्धाची जाणीव ! कपड्यांच्या खर्चात काटकसर करा. एक वेळ येऊन स्वतःची सात्री करा व पैशाचा मोबदला घ्या.

गिरगांव
मुंबई नं. ४

महिंद्रकर ब्रदर्स

तयार कपड्याचे व्यापारी

बुधवार
चौक,
पुणे

कायद्याची मराठी पुस्तके

- १ इन्कम टॅक्स कायदा (सुधारणांसह) किं. १॥ रु.
- २ कर्ज देण्याचे कायदा कायदा किं. २ रु.
- ३ मृत्युपत्राचा कायदा किं. १। रु.
- ४ हिंदू स्त्रीधनाचा कायदा किं. १२ आ.
- ५ विवाहाचा कायदा किं. १२ आ.

याशिवाय मराठी भाषेत प्रसिद्ध होणाऱ्या
"न्याय बोध" मासिकाचे वर्गणीदार व्हा. वा. व.
५ रु. नमुना अंक मागवा.

—न्यायबोध-ऑफिस, महाल, नागपूर शहर

विविध माहिती

• कोहिनूर मिल्स कं. लि.

वरील कंपनीने १९४२ साली ३ कोटी, १८३ लक्ष रुपये किंमतीच्या मालाची विक्री करून भागीदारांस करमाफ ४०% दिव्दिहंड दिले.

बँक ऑफ महाराष्ट्र लि.

वरील बँकेची वार्षिक सभा ता. २८ रोजी भरली होती. तीमध्ये श्री. बर्दे व सोहोनी हे निवृत्त होणारे डायरेक्टर पुनः निवडून आले. श्री. पद्मजी ह्यांनी आपली उमेदवारी परत घेतली असल्याचे कळविल्याने त्यांच्या व श्री. गुते ह्यांच्या रिक्ाम्या झालेल्या जागी श्री. देशमुख व श्री. गोखले हे निवडले गेले. श्री. आपटे व मेसर्स कुलकर्णी आणि सानोलकर ह्यांची ऑडिटर्स म्हणून फेरनिवड झाली. भागीदारांस ४३% करमाफ दिव्दिहंड मंजूर झाले.

अबकारी उत्पन्न

मुंबई सरकारच्या अबकारी उत्पन्नांत १९४१-४२ मध्ये ४८ लक्ष रुपयांची वाढ झाली. एकूण उत्पन्न २ कोटी, ६६ लक्ष रुपये भरले. सरकारने दारूबंदीचे धोरण अमळ दिले केल्याकारणाने दारूचा संप वाढला; दारूची आयातही जास्त झाली.

उत्पत्तापैकी ३० टक्के कागद उपलब्ध होणार

हिंदी कागदाच्या गिरण्यांच्या उत्पादनापैकी किमान ५०% तरी बिनसरकारी, विशेषतः शैक्षणिक मागणीसाठी राखून ठेवण्यात यावे, अशी गिरण्यांची सूचना होती, तिचा विचार करून हिंदुस्थान सरकारने ३०% कागद बिनसरकारी मागणीसाठी उपलब्ध करण्यास संमति दिली आहे.

ट्रेझरी बिलांवर १ रु. १ आ. ११ पै व्याजाचा दर

रिझर्व्ह बँकेने गेल्या आठवड्यांत हिंदुस्थान सरकारची ८ कोटी रुपयांची ट्रेझरी बिले विकली, त्यांवर व्याजाचा सरासरी दर द. सा. द. शे. १ रु. १ आ. ११ पै इतका पडला.

कलकत्त्यामधील टेलिफोन कंपनी सरकारकडे जाणार

बॅंगॉल टेलिफोन कॉर्पोरेशनची कलकत्त्यामधील टेलिफोनची व्यवस्था हिंदुस्थान सरकारने आपल्या स्वतःकडे १ एप्रिलपासून घेण्याचे ठरविले आहे.

बंगाल सरकारचे अंदाजपत्रक

बंगाल प्रांतिक सरकारच्या १९४३-४४ च्या अंदाजपत्रकांत १ कोटी, ५३ लक्ष रुपयांची तूट अपेक्षित आहे.

रबर

हिंदी रबराच्या मळ्यांतून आणखी रबर गोळा करण्याची योजना युनायटेड किंग्डम रबर मिशनने सुचविली आहे, ती अंमलांत आल्यास १६ हजारांपेवजी १८१ हजार टन रबर दरसाळ निघू शकेल.

बँक ऑफ बरोडा, लि.

वरील बँकेचे अधिकृत भांडवल २ कोटी, ४० लक्ष रुपयांच्या २ लक्ष, ४० हजार भागांत विभागलेले आहे. प्रत्येक भाग १०० रुपयांचा आहे. त्यांपैकी १ कोटी, २० लक्ष रुपयांचे १ लक्ष, २० हजार भाग विक्रीस काढलेले असून ते सर्व संपलेले आहेत. उरलेल्या १ लक्ष, २० हजार भागांपैकी ८० हजार भाग बँकेने विक्रीस काढण्याचे ठरविले आहे. प्रत्येक १०० रुपयांच्या भागाची किंमत १५५ रुपये ठरविण्यांत आलेली आहे. तीन भागांस दोन भाग ह्या प्रमाणांत ते सध्यांच्या भागीदारांस मिळू शकतील.

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाच्या गव्हर्नरचा मृत्यु

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे गव्हर्नर, सर जेम्स टेलर हे आपल्या वयाच्या ५२ व्या वर्षी नुकतेच मरण पावले. रिझर्व्ह बँकेच्या स्थापनेची पूर्वतयारी त्यांनीच केली व बँकेस १ एप्रिल १९३५ रोजी प्रारंभ झाल्यावर ते तिचे डेप्युटि गव्हर्नर झाले. १९३७ साली त्यास बँकेचे गव्हर्नर नेमण्यांत आले. ह्या जागेची त्यांची मुदत १९४२ मध्ये संपली, ती पांच वर्षांनी वाढविण्यांत आली होती.

कागदाचे दुर्भिक्ष

१९४२ सालासाठी कलकत्ता विश्वविद्यालयाची १३ हजार रिमें इतकी कागदाची मागणी होती, परंतु अद्याप ८,१३९ रिमें तिच्या हाती आलेली नाहीत. ज्या फर्मला विश्वविद्यालयाने ऑर्डर दिली होती, तिने सरकारी नियंत्रणामुळे कागद पुरवितो येत नाही असे कळविले आहे. विश्वविद्यालयाने हिंदुस्थान सरकारच्या व्यापारमंत्र्यांकडे दाद मागितली आहे.

गुळाची खरेदी

सिंध सरकारने स्थानिक गरजेसाठी संयुक्त प्रांताकडून ४ लक्ष मण गुळ विकत घेण्याचे ठरविले आहे. गुळ तेथे दाखल होऊ लागला आहे.

पंजाबचा गहू

“पंजाबांत १५ लक्ष अधिक एकर जमिनीत लागवड झाली आहे, त्यापैकी १० लक्ष एकर कालव्याच्या पाण्यासाठी आहेत. १० लक्ष हिंदी सैनिकांस दोन वर्षे पुरेले इतके धान्य त्यांतून निघू शकेल” असे पंजाबचे प्राइस कंट्रोलर सर बुड्ल्यम रॉबर्ट्स हे नुकतेच म्हणाले.

कोयनेलची लागवड

बंगालमध्ये कोयनेलची लागवड वाढविण्याचे प्रयत्न चाल आहेत. सध्या १ हजार एकरांत त्याची लागवड झालेली असून आणखी एक हजार एकरांत ती होण्याजोगी आहे. लागवड केल्यापासून कोयनेल मिळू लागण्यास आठ वर्षे लागतात.

सयामी लोकांना सद्दा

सयाममधील लोकांना आणि सैनिकांना जपानविरुद्ध बंड पुकारण्याचा सद्दा मार्शल चांग-कै-शेक ह्यांनी आपल्या रेडिओ-वरील भाषणांत दिला आहे.

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... ६६	नियंत्रण ... ६९
२ मध्यवर्ती सरकारचे ... अंदाजपत्रक ... ६७	५ लाख देण्याचा निष्कळ ... ७०
३ बँक ऑफ महाराष्ट्र लि. ६८	प्रयत्न ... ७०
४ स्फुट-विचार	६ मोटार गाड्यांचा विमा... ७०
सोन्याच्या साणांचा अंकाळी	७ ऑसिड, अल्कलीज,
धंदा- जर्मन सैन्याची पीछेहाट-	सत्ते व रंग ... ७१
धान्य पुरवठ्याचे मध्यवर्ती	८ उत्पन्नावरील कर ... ७१

अर्थ

बुधवार, ता. ३ मार्च, १९४३

मध्यवर्ती सरकारचे अंदाजपत्रक

प्रचंड युद्धसर्च, मोठ्या तुटी व वाढते कर ह्या गोष्टी हिंदुस्थान सरकारच्या अंदाज-पत्रकांत येणे अपरिहार्यच झाले आहे. सर जरेमी रेस्मन यांनी आपले मध्यवर्ती सरकारचे १९४३-४४ सालचे अंदाजपत्रक असेंब्लीपुढे मांडतांना माहिती दिली तीमध्ये युद्धजन्य सांपात्तिक परिस्थितीचे ठळक चित्र उमटलेले दिसते. सरकारच्या खर्चात युद्धसर्चाचाच मुख्य भाग आहे. १९४२-४३ सालांत ह्या खर्चाचा आकडा सुमारे १९० कोटि होईल आणि १९४३-४४ मध्ये सुमारे १८३ कोटि रुपये युद्धाप्रतियर्थ खर्चिले जातील असा अंदाज करण्यांत आला आहे. युद्धसर्च उत्पन्नांतून भागवला जाणे अशक्य असल्याने १९४२-४३ मध्ये ९४ कोटींची तूट येईल आणि १९४३-४४ साली नवीन कर बसवले नाहीत व करवाढ केली नाही तर तुटीचा आकडा ६० कोटि रुपये इतका होईल. अंदाजपत्रकाच्या साली बिगरलष्करी खर्च ७७ कोटि रुपये होईल आणि त्यांत लष्करी खर्च मिळवला तर एकूण खर्चाची बेरीज २५९ कोटि रुपये होईल. आहेत त्या करांच्या हिशेबाने एकूण उत्पन्न १९९ कोटि रुपये येईल. ह्या दोन आंकड्यांमधील फरका इतकी तूट येणार असल्याने ती भरून कशी काढावयाची हा प्रश्न फडणीसांपुढे उभा राहिला. जादा करांनी ती संबंध भरून निघणे अशक्य आहे हे उघड आहे आणि तीमघला काही भाग कर्जाच्या मार्गाने उभा करणे अपरिहार्य आहे. करवाढीने तुटीचा फक्त तिसरा हिस्सा भरून निघावयाचा आहे.

सर जरेमी ह्यांनी नवीन कर सुचविले आहेत, त्यांमध्ये हिंदी तंबाखू व वनस्पतिजन्य तूप-तेलासारख्या पदार्थांवरील एक्साइज हे मुख्य आहेत. बाकीचे कर चालू करांच्या वाढीच्या स्वरूपाचे आहेत. युद्धकालांतल्या करांचा बोजा प्रामुख्याने श्रीमान् लोकांवर पडावा आणि त्या लोकांचा राहणीचा खर्च मर्यादित असावा, असा हेतु असतो. ह्याप्रमाणे प्राप्तीवरील कर, सुपरटॅक्स, कॉर्पोरेशन टॅक्स, एक्सेस प्रॉफिट टॅक्स ह्यांच्यामध्ये वाढ करण्यांत आली आहे. पोस्टाच्या पत्रावर पाहिल्या एक तोळ्य वजनानंतर अर्धा-आण्याचे तिफ्ट लागत असे, ते एक आणा करण्यांत आले आहे.

कार्हाच्या किंमतीत वाढ केली नाही. पार्सलें, टेलिफोन ह्यांच्या दरांतहि वाढ झाली आहे. प्राप्तीवरील कराचे बाबतीत पांच हजार रुपयांपर्यंतच्या उत्पन्नावरील दरांत बद्दल नाही. त्या मर्यादेपुढे क्रमाक्रमाने दर वाढविण्यांत आले आहेत. जादा नफ्यावरील कराचा दर आहे तोच कायम राहिल. तो फक्त आणखी एक वर्षाचा घेण्यांत येईल. प्राप्तीवरील कराच्या वाढीमुळे सरकारच्या उत्पन्नांत सात कोटि रुपयांची भर पडेल असा अंदाज आहे. तंबाखूवरील कराचे उत्पन्न दीड कोटि रुपये, पोस्टाच्या वाढलेल्या दरांचे सुमारे सव्वा कोटि रुपये व वनस्पतिजन्य तुपावरील कराचे सुमारे दीड कोटि ह्याप्रमाणे सरकारला सुमारे वीस कोटि रुपये अधिक मिळतील असा अंदाज आहे. कस्टम्सच्या करावर वीस टक्के गेल्यावधी अधिक बसविण्यांत आले होते, तो सर्चार्ज चालू रहावयाचा आहे.

लष्करी खर्चाची वांटणी हिंदुस्थान सरकार आणि ब्रिटिश सरकार ह्यांचेमध्ये होण्याचे बाबतीत पूर्वी योजना ठरली आहे, तीमध्ये काही बदल होणार नाही. ह्या प्रश्नाचे बाबतीत हिंदुस्थानच्या दृष्टीने काही अनुकूल फेरफार होतील अशी असलेली लोकांनी अपेक्षा करी ठरलेली नाही. लष्करी खर्चाचा हिशेब साली दिला आहे त्याप्रमाणे तो होईल.

	कोटि रुपये.
मामुली लष्करी खर्च	३६.७
महागाईमुळे वाढ	१०.६
युद्धामुळे प्रत्यक्ष खर्च	१२७.०
पेन्शन वगैरे	८.४

एकूण १८२.८

पुढील सालच्या उत्पन्न-खर्चाचे ठोकळ आकडे येणेप्रमाणे आहेत.:-

	कोटि रुपये.
उत्पन्न	१९९.३
खर्च	२५९.५
	तूट ६०.२

अप्रतिम दानशूरत्व

लॉर्ड नफील्ड ह्या ब्रिटिश कारखानदाराची दानशूरत्वाबद्दल ख्याती आहे. त्यांनी आजवर कोट्यवधि रुपये निरनिराळ्या सार्वजनिक हिताच्या कार्यासाठी देणग्या म्हणून दिले आहेत. राष्ट्रसंवर्धक कार्यासाठी त्यांनी नुकतेच १ कोटि पाँड (१३ कोटि रुपये) दिले आहेत. आजपर्यंतच्या त्यांनी दिलेल्या अशा देणग्यांची एकूण रक्कम सुमारे ३५ कोटि रुपये मरते. रॉकफेलर आणि कार्नेजी ह्या अमेरिकन दानशूरांनी त्यापूर्वी अनुक्रमे करून १६० कोटि आणि ८० कोटि रुपये दिल्याची नामांकित उदाहरणे आहेत.

इंडियन टाइफ इन्शुरन्स कं. लि., कराची

वरील कंपनीच्या १९४१ अखेरच्या मूल्यमापनांत ११ लक्ष ५२ हजार रुपयांचा वाढावा आढळला. हयातीनंतरच्या व हयातीतील विम्यांस दरसाळ दरहजारी अनुक्रमे २० व १६ रुपये बोनस मिळणार आहे.

बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि. पुणे.

प्रो. काळे ह्यांचे अध्यक्षीय भाषण

बँक ऑफ महाराष्ट्राची आठवी साधारण सभा गेल्या रविवारी सा. २८ फेब्रुवारीस भरली होती. त्या प्रसंगी अध्यक्ष ह्या नात्याने प्रो. काळे ह्यांनी खालील दिश्या आशयाचे भाषण केले:—

सर्व जगास व्यापून टाकणाऱ्या चालू युद्धाच्या तिसऱ्या वर्षात इतर अनेक घंटाप्रमाणे हिंदुस्थानातील बँकिंगच्या बंधावर विशेष आर्थिक परिणाम झाले असल्यास त्यांत आश्चर्य नाही. युद्धाशी प्रत्यक्ष संबंध नसलेल्या घंटात मंदी, जरूरीचे जिन्नस, कच्चा माल व यंत्रसामुग्री ह्यांचा तुटवडा, महागाई, चलनाच्या विस्तार, करांची वाढ, प्राप्तीचा जीवनास अपुरेपणा इत्यादि युद्धजन्य प्रकारामुळे पैशाची विपुलता होऊन बँकांतील ठेवी संपादनाने वाढल्या, व्याजाचे दर उतरले आणि वाढत्या भांडवलाच्या मानाने ह्या संस्थांनी व्यापार-घंटांस दिलेल्या कर्जांचे प्रमाण उतरलेले आहे. शेड्यूल्ड बँकांचे आकडे पाहिले असतां ठेवीत व सरकारी रोख्यांतील गुंतवणीमध्ये वाढ आणि दिलेल्या कर्जात उतार या गोष्टी नजरंत भरतात. पुढची दोन तीन वर्षे हिंदी बँकांस असल्याच सदतर परिस्थितीमधून जावे लागणार आहे.

आपल्या बँकेच्या ताळेबंदाकडे नजर फेकली असतां त्यामध्ये वसूल झालेल्या भांडवलांत आणि ठेवीत चांगली वाढ झालेली आढळेल. डिसेंबर महिन्यांत ऐशी हजार रुपये व पुढच्या दोन महिन्यांत सुमारे सत्तर हजार रुपये एवढ्या किंमतीचे भाग स्वपळे आहेत. एकूण भांडवलाच्या मानाने आज एकूण वसूल झालेले भाग भांडवल भरपूर होऊन गेले आहे. निरनिराळे रिझर्व्ह वाढत गेले आहेत, आणि त्यांचे योगाने बँकिस मजबूती आली आहे. रोख्यांतील गुंतवण वाढून त्यांचे मार्गाने पैसा तरता रहाण्यास सहाय्य झाले आहे आणि ठेवीदारांचा पैसा अप्रत्यक्ष रीतीने सुरक्षितपणे गुंतवला गेला आहे. युद्धजन्य मंदीमुळे दिलेल्या कर्जात प्रमाणबद्ध विस्तार झालेला नाही ही गोष्ट ब्रिटिश व हिंदी बँकांमध्ये आज आढळते तशीच येथे आहे. रोख्यांची मूळ व बाजारी किंमत ह्यांच्या मधला फरक आतां अगदी अल्प असा झालेला आहे. बँकेजवळील व बँकांतील रोकड शिडक भरपूर आहे. युद्धपरिस्थितीमुळे चालू सर्व वाढणे अपरिहार्य आहे हे सांगावयास नकोच. सुरक्षितपणाच्या कोणत्याहि कसोटीस पूर्णपणे उतरेल अशी बँकेची सांपात्तिक स्थिति आहे आणि ती साडेचार टक्के करमाफ डिबिडंड देण्यास सर्वस्वी अनुकूल आहे. श्री. गोखले, बँकेचे मॅनेजर, यांनी उत्कृष्ट काम केले आहे पण त्यांनी सुचविलेल्या नोकरीसंबंधी नवीन अटी बोर्डास अग्राह्य वाटून मान्य न झाल्याने त्यास त्यांचा राजीनामा नाखुशीने स्वीकारावा लागला आहे. त्यांच्या कर्तृत्वास आतां अधिक विस्तृत क्षेत्र मिळाले आहे ही समाधानाची गोष्ट आहे, पण ते मॅनेजरच्या जागेवर राहून बँकेच्या पुढील विकासास मदत करते तर ते इष्ट झाले असते असे म्हटल्यावाचून रहावत नाही. हा प्रामाणिक मतभेदाचा प्रश्न म्हणून सोडून देणे आवश्यक आहे.

बँकेचा अध्यक्ष ह्या नात्याने हे माझे शेवटचे भाषण असल्यामुळे गेल्या सात वर्षांच्या तिच्या प्रगतीचा त्रोटक आढावा घेणे मला जरूर वाटते. महाराष्ट्राची उच्च ध्येयाने आणि सर्वमान्य

व निर्दोष पद्धतीने चालविलेली मध्यवर्ती बँक म्हणून मराठा चेंबरच्या मंडळींनी तिची स्थापना केली. तेव्हा तिच्या कारभारांत वैयक्तिक हितसंबंधांचे ठाणे बसू नये आणि पगारदार मॅनेजरच्या हातून डायरेक्टर्सनी काम करून घ्यावे, अशी कल्पना निश्चित झाली. कोणाहि भागीदारास पंचवीसापेक्षा अधिक मते असू नयेत व कांही मर्यादेच्या पलीकडे डिबिडंड गेले असतां नफ्याचा ठराविक अंश महाराष्ट्रीय उद्योगधंध्यांच्या प्रगतीसाठी योजना ही वैशिष्ट्ये मान्य करण्यांत आली. भागीदारांचे विश्वस्त म्हणून पाहिले डायरेक्टर्स मूळच्या तर्कांस व पद्धतीस धरून कारभार करित आले आहेत आणि त्यांचे परस्पर संबंध विश्वासाचे व पूर्ण सहकार्याचे असे राहिले आहेत. बदललेल्या कल्पना, परिस्थिति व गरजा ह्यांस अनुसरून मूळच्या व आतांपर्यंतच्या पद्धतीत बदल करू नये असे थोडेच आहे? तथापि, नव्या बोर्डास माझा असा सल्ला आहे की ह्यासंबंधांत महत्त्वाचे प्रश्न उपस्थित झाले असतां त्यावर भागीदारांचा स्पष्ट अभिप्राय घेण्यास त्यांनी कचरू नये. भागीदार बँकेचे मालक आहेत व त्यांच्या बहुमताप्रमाणेच डायरेक्टर्सनी आपले धोरण आस्तावयाचे आहे. आतांपर्यंत बोर्ड व भागीदार ह्यांचे संबंध जसे मित्रत्वाचे व विश्वासाचे राहिले आहेत तसेच ते पुढेही रहातील आणि बोर्डाचा कारभार उच्च तर्कांस व सुव्यवस्थेस धरून होईल असा मला विश्वास वाटतो. येत्या दोन तीन वर्षांत विशेष दक्षतेची आवश्यकता आहे. आपल्या हातांतला ताळेबंद सर्वस्वी समाधानकारक असाच आहे आणि बँकेची उत्तरोत्तर प्रगति होत रहावी अशी आपणा सर्वांचीच इच्छा आहे.

आयुर्विमा कायद्यांत दुरुस्ती

इन्शुरन्स अॅडव्हायसरी कमिटीची सभा मुंबई येथे हिंदुस्थान सरकारचे व्यापारमंत्रि ह्यांचे अध्यक्षतेखाली नुकतीच भरली होती. त्या वेळी खालील गोष्टींचा खुलासा झाला:—

(१) कंपन्यांवर बोनस न देण्याचा निर्बंध घालण्यासंबंधी सरकारचा कांहींच निर्णय अद्याप झालेला नाही.

(२) विमा कंपन्यांनी हल्ली व्याजाचे दर उतरले असल्यामुळे आपले हत्ते वाढविणे इष्ट असले तरी हा कंपन्यांचा अंतर्गत व्यवस्थेचा प्रश्न असल्यामुळे सरकार त्यांत हात घालू इच्छित नाही.

(३) सध्याच्या युद्धपरिस्थितीत विमा कायद्यांत दुरुस्ती करून २७ वे कलम (सरकारी रोख्यांतील गुंतवणुकीसंबंधीचे) सुधारण्यास सरकारास सवड नाही. तथापि, विमा कायद्याखालील नियम दुरुस्त करून कांहीं भागात असल्यास त्याचा विचार केला जाईल.

श्री. सी. डी. देशमुख

रिझर्व्ह बँकेचे गव्हर्नर सर जेम्स टेलर हे निवर्तल्यामुळे त्यांची जागा भरून निघेपर्यंत गव्हर्नरचे अधिकार डेप्युटी गव्हर्नर श्री. सी. डी. देशमुख ह्यांस देण्यांत आले आहेत. बँकेच्या सेंट्रल बोर्डाची शिफारस विचारांत घेऊन गव्हर्नर जनरलने आपल्या कौन्सिलच्या सल्ल्याने गव्हर्नरची व डेप्युटी गव्हर्नरची नेमणूक करावयाची असते, परंतु सेंट्रल बोर्डाची शिफारस अमान्य करण्याचा त्यास अधिकार आहे.

स्फुट विचार

सोन्याच्या खाणींचा अकाली धंदा

युद्धास ज्यांचा प्रत्यक्ष उपयोग नाही आणि सामान्य जनतेच्या रोजच्या गरजा भागविण्यासाठी जे अपरिहार्य नाहीत असे धंदे सध्याच्या लढाऊ निकडीच्या परिस्थितीत चालू देणे क्षम्य नाही असे कोणासहि वाटल्यावाचून राहणार नाही. ह्या दृष्टीने पहातां सोन्याच्या खाणींतून ही धातू बाहेर काढण्यांत लक्षावधी मजूर गुंतवून ठेवणे समर्थनीय ठरणार नाही. लढाऊ सामुग्रीच्या बनावटीत इतर धातूंस विलक्षण मागणी आहे आणि सोने खाणींतून निघाले नाही तर राष्ट्रीय सरकारांचे किंवा जनतेचे अडेल असे थोडेच आहे? सर्व उत्पादक शक्ति लढाऊ सामुग्रीच्या बनावटीवर एकवटावयाची असतां सोन्याच्या खाणी चालू ठेवणे असमर्थनीय आहे. चैनीच्या वस्तूंचे उत्पादन व पुरवठा सर्व देशांत अत्यंत मर्यादित किंवा बंद करण्यांत आला आहे. मग या नियमास सोने हा अपवाद कां असावा? हा विचार पटून उशीराने कां होईना, अमेरिका, कॅनडा व ऑस्ट्रेलिया ह्या राष्ट्रांनीं सोन्याच्या खाणींचा धंदा बंद करण्याचे ठरवले असून त्यांत गुंतलेल्या कामकऱ्यांचा व यंत्रांचा उपयोग दुसऱ्या धातूंच्या उत्पादनांत करण्यांत यावयाचा आहे. दक्षिण आफ्रिकेचे राष्ट्रीय आर्थिक जीवन सोन्याच्या खाणींच्या धंद्याशी इतके संलग्न झालेले आहे की त्या देशांत वरील तीन राष्ट्रांचे अनुकरण केले जाईल, असे वाटत नाही. अमेरिकेने स्वतः युद्धांत भाग घेण्याचे ठरवले आणि "लीज-लेंड"च्या मार्गाने मित्र राष्ट्रांस माल पुरवण्याचे धोरण अंगिकारले तेव्हांच आंतरराष्ट्रीय देवघेवीत सोन्याचे महत्त्व नाहीसे झाले. आर्जेन्टिना, स्वीडन, स्वित्झर्लंड इत्यादि देशांत सोन्यास थोडीशी मागणी असली तरी ती पुरवण्यासाठी ह्या धातूंच्या खाणी चालू ठेवाव्या असे म्हणतां येणार नाही. सोन्याचे चलन जगांत आज कोठेच चालू नाही, इतकेच नव्हे तर कागदी चलनाचा झपाट्याने सर्वत्र प्रसार होत असतां त्यास आधार म्हणून अंशतःहि ते गंजाजळीत ठेवण्याची आवश्यकता कोणत्याच राष्ट्रीय सरकारास भासत नाही. युद्ध संपल्यावर जागतिक पुनर्घटनेच्या योजनांत सोन्यास युद्धपूर्वीचे आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा आधार ह्या नात्याचे महत्त्व पुन्हा प्राप्त होण्याचा संभव नाही. तथापि राष्ट्रीय चलने आणि आंतरराष्ट्रीय हुंडणावळ ह्यांतून सोन्याचे समूळ उच्चाटन होईल असेहि मानण्याचे कारण नाही. तरीहि युद्ध चालू असतां जमिनींतून सोने मोठ्या भ्रमाने उकळून काढण्याचा उद्योग करणे अनाठायी आहे, हे निर्विवाद आहे.

जर्मन सैन्याची पीछेहाट

ट्युनीशियामध्ये कॅसरिन खिंड ताब्यांत घेऊन जर्मन सैन्य घुसू लागले होते आणि ह्या चढाईमुळे मित्रराष्ट्रांची परिस्थिति प्रतिकूल बनली होती. परंतु जर्मनीचा हा विजय अल्पकालिक ठरला असून अमेरिकन व ब्रिटिश सैन्यांनी शत्रूस कॅसरिन खिंडींतून हुसकून लावून त्यास त्वरित पीछेहाट करण्यास लावले आहे. ह्या लढाईत जर्मनीची फार हानि झाली आहे आणि ट्युनीशियामधील इतर आघाड्यांवर मित्रराष्ट्रांची हज्जहज्ज पण निश्चित प्रगति चालली आहे आणि शत्रूस चिमट्यांत घरण्याचा त्यांचा प्रयत्न यशस्वी होण्याच्या मार्गावर आहे. रशियन आघाड्यांवर

स्टॅलिनच्या सैन्यांनी विलक्षण विक्रम करून जर्मनीस मार्गे रेटात नेण्याचा क्रम अन्याहत चालू ठेवला आहे. मार्गे हाटत जाऊन स्वतःची आघाडी कोठेतरी स्थिर करण्याचा हिटलरचा आतांपर्यंतचा प्रयत्न अयशस्वी झाला आहे. जर्मनीच्या मनुष्यहानीचे आणि लढाऊ सामुग्रीच्या नाशाविषयीचे आकडे स्टॅलिनने नुकतेच दिले, त्यावरून हिटलरच्या युद्ध-धोरणास केवढा जबरदस्त धक्का बसला आहे याची कल्पना येते. प्रत्यक्ष जर्मनीवर ब्रिटिश विमानांचे प्रत्यक्षी विस्तृत प्रमाणावर हल्ले चालू आहेत त्यांचे योगाने जर्मनीचे बळ पद्धतशीर रीतीने सच्ची केले जात आहे. ह्याप्रकारे जर्मनी चोहोंकडे घेरला जात आहे आणि त्यामुळे हिटलरची मनःस्थिति काय झाली असेल ह्याची कल्पना करता येण्यासारखी आहे. झेकोस्लोव्हेकियामधील लहान मोठ्या माणसांस लढाऊ कामावर सक्तीने खेचण्याचा हुकूम त्याने सोडला आहे. ह्यावरून मनुष्य बळाचा तुटवडा जर्मनीस तीव्रतेने भासत आहे हे उघड होते. माणसांची व सामुग्रीची पुनः जमवाजमव करून मित्रराष्ट्रांच्या चढाईस तोंड देणे किती कठीण आहे, ह्याचा अनुभव हिटलर यास लवकरच येईल.

धान्यपुरवठ्याचे मध्यवर्ती नियंत्रण

गेल्या आठवड्यांत दिव्ही येथे भरलेल्या असिल भारतीय धान्य पुरवठा परिषदेत हिंदुस्थान सरकारच्या प्रमुख धान्याची खरेदी आणि वाटणी ह्याविषयीच्या योजनेची चर्चा होऊन तिला प्रांतिक सरकारांच्या प्रतिनिधींनी मान्यता दिली. तांदूळ, गहू, इत्यादि मुख्य धान्ये, ज्यांमध्ये स्थानिक मागणीच्या मानाने उत्पादन अधिक होते अशा प्रांतांतून हिंदुस्थान सरकारने स्वतः विकत घेऊन त्यांची वाटणी तुटवड्याच्या प्रांतांमध्ये करावयाची हे मध्यवर्ती धान्यपुरवठा योजनेचे मूलभूत तत्त्व आहे. हिंदुस्थान सरकारने मोसमांत स्वतः धान्य विकत घेण्यांत हा फायदा आहे की एकूण पुरवठ्याचा मोठा भाग त्याच्या ताब्यांत आल्याने व्यापाऱ्यांच्या नफेबाजीस आळा बसून बाजारभावांचे नियंत्रण त्यास करता येईल. मोठा घाऊक व्यापारी त्या नात्याने सरकार बाजारावर स्वतःची छाप बसवू शकेल. दुसरे असे की, प्रांतिक सरकारांनी धान्याच्या पुरवठ्याचे बाबतीत परस्पर व्यवहार करावयाचे म्हटले तर ते समाधानकारक रीतीने होत नाहीत आणि त्यांत प्रमाणबद्धता किंवा एकसूत्रीपणा येत नाही. हिंदुस्थान सरकार धान्यवाटणीत मध्यस्थ झाल्याने ह्या अडचणी टळतात. ज्यांमध्ये धान्याचा मामुली तुटवडा असतो अशा प्रांतांच्या सरकारांनी मध्यवर्ती सरकारचे नियंत्रण कटक असावे आणि त्याच्यामार्फत धान्याची प्रांतांमध्ये वाटणी व्हावी असा आग्रह घरणे स्वाभाविक आहे. स्थानिक जरूरीपेक्षा अधिक असलेल्या आपल्या धान्यास योग्य भाव मिळावा अशी मागणी इतर प्रांतांनी करावी हे तितकेच साहाजिक आहे. ह्या दोन बाजूंचा मेळ हिंदुस्थान सरकारासच नीट घालता येईल. म्हणून त्यांनी त्या संबंधांतली जबाबदारी उचलली आहे हे योग्य आहे.

अमेरिकन युद्धखर्च

जानेवारी, १९४३ मध्ये अमेरिकेने दररोज सरासरीने २० कोटी, २० लक्ष डालर्स इतकी रकम युद्धप्रोत्थर्य खर्च केली. ह्या आकडा जानेवारी १९४२ च्या तत्सम आकड्यापेक्षा १८५% नीं जास्त आहे.

लांच देण्याचा निष्फळ प्रयत्न शिक्षेस पात्र होतो काय ?

नागपूर हायकोर्टाचा निवाडा

मुरलीधरच्या मेहुणीने आत्महत्या केली. पोलिसांस या आत्म-हत्त्येची बातमी पोचली. वैद्यकीय तपासणीसाठी (पोस्ट मार्टेम) पोलिसांनी तिचे प्रेत अडवून ठेवले. दुसरे दिवशी डॉक्टरकडून वैद्यकीय तपासणी होणार होती. डॉक्टरने चांगला रिपोर्ट लिहिला तर ठीक आहे नाही तर आपल्यावर विनाकारण तोहमत येईल असे मुरलीधरला वाटणे साहजिक होते. स्वतः जाऊन डॉक्टरला लांच देण्याची मुरलीधरला हिम्मत झाली नाही, म्हणून त्याने विठ्ठल नांवाच्या एका इसमाला लांच- घेऊन डॉक्टरकडे पाठविले. विठ्ठलने ती लांच मवल्यामधेच गढप केली. त्याबाबत मुरलीधरने पोलिसांत रिपोर्ट दिला. त्या रिपोर्टवरून विठ्ठलवर अफरा-तफरीबाबत सटला भरण्यांत आला व त्या सटल्यांत त्याला शिक्षा झाली. त्या सटल्यांत ही सर्व मानगड उघडकीस आली, म्हणून डॉक्टरला लांच देण्याचा प्रयत्न केल्याबद्दल मुरलीधरवर सटला भरण्यांत आला. डॉक्टरला लांच देण्यांत आली नाही, अशा मुद्यावर त्या सटल्यांत मुरलीधरची सुटका झाली. त्या सुटकेविरुद्ध सरकारने हे अपील केले होते.

निवाडा

लांच देण्यासाठी मुरलीधरने विठ्ठला जी रकम दिली होती ती रकम विठ्ठलने डॉक्टरला दिली नाही हे जरी सरे असले तरी ती विठ्ठल-जवळ देण्यांत विठ्ठलने ती डॉक्टरला नेऊन द्यावी असाच मुरलीधरचा उद्देश होता. सबब लांच देण्याचा प्रयत्न मुरलीधरने केला आहे असे म्हणण्यास कांहीच हरकत नाही. गुन्हा घडला नाही, म्हणून गुन्हास मदत करणारा इसम निर्दोषी ठरत नाही. लांच देण्याचे प्रयत्नास मुरलीधरने मदत केली आहे, सबब आम्ही मुरलीधरला दोषी ठरविता व २०० रुपये दंडाची शिक्षा देतो.

सारांश

लांच देणे, लांच देण्याचे कामी मदत करणे व लांच देण्याचा प्रयत्न करणे ही सर्व कृत्ये गुन्हाचे सदरांत येतात. लांच देण्याचा प्रयत्न निष्फळ झाला असला तरी लांच देण्याचा प्रयत्न करणारा इसम शिक्षेस पात्र असतो. —न्यायवोध

मोटार गाड्यांचा सक्तीने थर्ड पार्टी विमा

मोटार व्हेइकल्स ॲक्ट १ जुलै, १९३९ रोजी अमलांत आला. त्या कायद्यातील आठवे प्रकरण मोटार गाड्यांच्या सक्तीच्या थर्ड पार्टी विम्यासंबंधीचे आहे, व तो भाग १ जुलै, १९४३ पासून अमलांत यावा असे ठरले होते. मोटारवाल्यांना ही नवी मोठी सुधारणा स्वीकारण्यास पुरेसा अवधि मिळावा, ह्यासाठी हा चार वर्षांचा अवधि ठेवण्यांत आलेला होता. मध्य-वर्ती व प्रांतिक सरकारांसहि ह्यासंबंधांत नियम करण्यास वेळ पाहिजे होता. सक्तीच्या विम्याची अंमलबजावणी १ जुलै, १९४६ पर्यंत तहकूच करण्याची व्यवस्था करणारी कायद्यांत दुरुस्ती आता करण्यांत येणार आहे. पेट्रोलचे रेशनिंग, मोटारगाड्या युद्धकायासःठी मागणी, नवीन गाड्यांची बंद झालेली आयात इत्यादि कारणांमुळे सासणी गाड्यांची संख्या पुष्कळच कमी झालेली आहे. सरकारासही विम्यासंबंधांत नियम तयार करण्यास सबड मिळालेली नाही. १९४६ पर्यंत युद्ध समाप्त होऊन मोटार-रिची वहातूक पूर्ववत् सुरू होईल ह्या अपेक्षेने थर्ड पार्टी विम्याच्या सक्तीच्या अंमलबजावणीची तारीख पुढे ढकलण्यांत येत आहे.

दि बँक ऑफ इंडिया लि.

[स्थापना : १९०६]

आधिकृत भांडवल	₹ २,००,००,०००
बसूल झालेले भांडवल	₹ १,००,००,०००
रिझर्व्ह फंड	₹ १,२०,५०,०००

मुख्य कचेरी: ओरिएण्टल बिल्डिंग, मुंबई.

सुचईमधील शाखा: बुलियन एक्सचेंज, कुलाबा, काठवादेवी आणि मलबार हिल.

इतर शाखा: अहमदाबाद (मद्र, मुख्य ऑफिस), अहमदाबाद (एलिस ब्रिज शाखा), अहमदाबाद (स्टेशन शाखा), अंधेरी (मुंबई शेजारी), वांद्रे (मुंबई शेजारी), कलकत्ता (क्लाइव्ह स्ट्रीट, मुख्य ऑफिस), कलकत्ता (बदा बजार), कलकत्ता (चौरंगी स्केअर), जमशेदपूर, कराची, नागपूर (किंगवे), नागपूर (इतवारी बजार), पुणे, पुणे शहर, राजकोट, सुरत.

लंडन एजन्ट्स : वेस्टमिन्सٹر बँक लिमिटेड.

डायरेक्टर्स : सर चुनीलाल व्ही. मेहता, के. सी. एस्. आय. (अध्यक्ष), श्री. अंबालाल सारामाई, सर जोसेफ के. नाईट, मि. ए. गेडिस, सर कावसजी जहांगिर, बॅरोनेट, के. सी. आय. ई., ओ. बी. ई., मि. दिनशा के. दाजी, श्री. रामनिवास रामनारायण.

करंट डिपॉझिट अकाउंट्स :

दररोजच्या ₹ ३०० ते ₹ १,००,००० रकमेच्या शिल्लकेवर ३% दराने व्याज दिले जाते. ₹ १,००,००० वरील व्याज सात योजनेने दिले जाते. सद्यमाही अखेर व्याजाची किमान रकम ५ ₹ पेक्षा कमी झाल्यास व्याज दिले जात नाही. कायम, अल्प मुदतीच्या व सेव्हिंग बँक ठेवी योग्य व्याजाने स्वीकारल्या जातात. व्याजाचे दर पत्रद्वारे.

विल्स व सेटलमेंट्समार्फत बँक एक्सक्यूटर व ट्रस्टी म्हणून काम करते. सर्व तऱ्हेचे ट्रस्टीचे काम केले जाते. नियम अर्ज कडून मागवावेत.

बँकेसंबंधी नेहमीचा सर्वसामान्य व्यवहार केला जातो.

एजंट्स:—टी. आर. लालवाणी.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

हेड ऑफिस : पुणे शहर.

स्थानिक शाखा : डेक्कन जिमखाना, पुणे ४.

मुंबई शाखा : दलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई.

अधिकृत व विक्रीस

काढलेले भांडवल	: ₹ १०,००,०००
सपलेले भांडवल	: ₹ ६,४८,५५०
बसूल झालेले भांडवल	: ₹ ३,२४,२७५
एकूण सेक्रेट भांडवल	: ₹ ५०,००,०००

डायरेक्टर्स

प्रो. वा. गो. काळे, अध्यक्ष. श्री. धों. कृ. साठे, श्री. न. ग. पवार, श्री. ज्ये. वि. रानडे, श्री. वा. पुं. वर्दे, श्री. मा. रा. जोशी, श्री. श्री. गो. मराठे, श्री. र. चिं. सोहोनी, श्री. म. वि. गोखले, श्री. वि. ह. देशमुख.

बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात. शेअर व सरकारी रोख यांची सुरेदीविक्री कसोशीने करून दिली जाते.

बँकेच्या शेअरवर डिसेंबर, १९४२ अखेर पुण्या झालेल्या वर्षाकरिता ४३% कर-माफ डिव्हिडंड जाहीर झाले. शेअर विक्री चालू आहे. प्रत्येक शेअरबाबत द्यावयाच्या २५ रुपयांवर ५ रुपये प्रीमियम पडेल.

G. L. HALBE,
ऑफिशिएटिंग मॅनेजर.

अॅसिड, अल्कलीज, खतें व रंग ह्यांचें उत्पादन

युद्धामुळे मिळालेली चालना

रासायनिक उत्पादनाचें महत्त्व युद्धकाळांत अतिशय आहे. शांततेच्या काळांतीळहि उद्योगधंद्यांचा रासायनिक कारखाने हा पाया आहे. अॅसिड व अल्कलीज हीं रासायनिक उत्पादनाच्या प्रमुख बाबी आहेत. हिंदुस्थानांत अॅसिडचें (मुख्यतः सल्फ्यूरिक अॅसिड) उत्पादन आजवर फारच थोड्या प्रमाणावर होत असे व अल्कलीजचें (मुख्यतः कॉस्टिक सोडा, सोडा अॅश व ब्लीचिंग पावडर) उत्पादन तर जवळ जवळ होतच नव्हतें. गेल्या सहा वर्षांत ह्यासंबंधांत बरीच प्रगति झालेली आहे. १९३६-३७ च्या सुमारास बऱ्याच नवीन कंपन्या निघाल्या. त्या आतां फलदायी ठरत आहेत. युद्धजन्य मागणीमुळे त्यांस फायदाहि चांगला होऊं लागला आहे. १९३६ व १९३९ ह्यांचे दरम्यान सात नवे कारखाने उभारण्यांत आले व त्यांच्या कामास १९४० व १९४१ ह्यांचे दरम्यान प्रारंभ झाला. ह्या सात कारखान्यांखेरीज आणखीहि कित्येक कारखाने आतां चालू आहेत.

रोहटस इंडस्ट्रीज लि. चा कॉस्टिक सोड्याचा कारखाना व सोडियम व पोटेशियम बायक्रोमेट तयार करणारे पायोनियर क्रोमेट वर्क्स, हीं आतां माळ तयार करूं लागलीं असून सरकारी मदतीनें आणखीहि कारखाने निघत आहेत. प्रथम सांगितलेले सात कारखाने खालीलप्रमाणें आहेत:—

कंपनी व स्थापनेचें वर्ष	उत्पादनास प्रारंभ	मालाचे प्रकार
अल्कली अॅन्ड केमिकल कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया लि. १९३७	एप्रिल	१९४० सोडा अॅश, कॉस्टिक सोडा, क्लोरिन
मेतुर केमिकल अॅन्ड इंडस्ट्रिअल कॉर्पोरेशन लि. १९३६	ऑक्टोबर	१९४१ कॉस्टिक सोडा, लिक्विड क्लोरिन, ब्लीचिंग पावडर, हायड्रोजन
म्हैसूर केमिकल्स अॅन्ड फर्टिलायझर्स लि. १९३७	मे	सल्फ्यूरिक व इतर अॅसिडें, अमोनिया व इतर सॉल्ट्स
म्हैसूर केमिकल मॅन्यु-फॅक्चरर्स लि. १९३८	सप्टेंबर	औद्योगिक व फाइन १९४० केमिकल्स
टाटा केमिकल्स लि. १९३९	प्रारंभ	सोडा अॅश, कॉस्टिक सोडा व इतर रसायने.

सल्फ्यूरिक अॅसिड हा रासायनिक उत्पादनांतील सर्वांत महत्त्वाचा प्रकार आहे. १९३९ सालीं हें अॅसिड करणारे हिंदुस्थानांत सुमारे २० महत्त्वाचे कारखाने होते व त्यांचें वार्षिक उत्पादन ३० हजार टन होतें. हिंदी मागणीस घुरसें पडण्याजोगें हें उत्पादन नाही. इटली व जपान येथून सल्फ्यूरिक अॅसिड मोठ्या प्रमाणावर येत असे, ते आतां बंद झाल्यामुळे देशी कारखान्यांस तेजी आली आहे. त्यांचें उत्पादनही बरेंच वाढलें आहे.

सतांच्या उत्पादनासाठी सल्फ्यूरिक अॅसिडची आवश्यकता असते व ह्या अॅसिडचा पुरवठा मोठ्या प्रमाणावर व स्वस्त होऊं लागला तर सतांचें उत्पादनही वाढूं शकेल. हिंदुस्थानांत अशा

सतांचा वार्षिक उठाव ९० हजार टन इतका आहे, परंतु आपल्या कारखान्यांत १९३९ सालीं २० हजार टन सल्फेट ऑफ अमोनिया व २६०० टन सुपर फॉस्फेट एवढ्याचेंच उत्पादन झालें. बाहेरून येणारी सते आतां पूर्वाप्रमाणें येऊं शकत नाहीत व मागणी आणखी अंतर्गत उत्पादन ह्यांचेमधील तफावत भरून काढणें आवश्यक झालें आहे.

अल्कलीज (कॉस्टिक सोडा, सोडा अॅश, ब्लीचिंग पावडर, इ.) चें उत्पादन १९४० पर्यंत हिंदुस्थानांत होतच नव्हतें असे म्हटलें तरी चालेल. सोडा अॅश, कॉस्टिक सोडा, सोडियम कार्बोनेट, बायकार्बोनेट, इत्यादि मिळून १ लक्ष टन माल दरसाल आपणांस लागतो व तो बहुतेक सर्व बाहेरून येत असे. १९३८-३९ सालीं हिंदुस्थानांत ४५ लक्ष रुपयांच्या कॉस्टिक सोड्याची (२५ हजार टन) व ६१३ लक्ष रुपयांच्या सोडा अॅशची (६६ लक्ष टन) आयात झाली. हिंदी कारखान्यांतील उत्पादन आतां मोठ्या प्रमाणावर सुरू झालें आहे व आपलें त्यासंबंधातील परावलंबन लवकरच दूर होईल. कॉस्टिक सोडा स्वस्त किंमतीस मिळूं लागल्यास साबण, कागद व कापड ह्यांचें कारखान्यांस सहाय्य होईल व सोडा अॅशच्या उत्पादनामुळे काचेच्या धंद्यास मदत मिळेल.

रंगासाठीहि आपण परदेशांवर अवलंबून आहों. १९३९-४० सालीं त्यांच्या आयातीची किंमत ५ कोटी रु. भरली, ती १९४०-४१ सालीं ६३ कोटी रु. झाली व १९४१-४२ मध्ये ती ७ कोटी रुपयांवर गेली. अलझरीन व कोल टार रंगांपैकी ९०% रंग जर्मनीतून येत असत ते आतां कांहीं अंशी अमेरिकेंतून येऊं लागले आहेत. हिंदुस्थानांत कोकला पुरेशी मागणी नसल्याकारणानें, त्यापासून निघणाऱ्या रंगांचें उत्पादन किफायतशीर होईल अशी आजची परिस्थिति नाही.

प्रातीवर कर किती बसणार ?

इनकमटॅक्स (प्रत्येक रुपयावर)

प्राप्ती (रु.)	मूळ आकारणी	सध्याचा सरचार्ज	सुचविलेला जादा सरचार्ज
२ हजारांखाली पहिले ७५०	—	—	—
पुढचे १,२५०	६ पे	—	—
२ हजारांवरील उत्पन्न पहिले १,५००	—	—	—
पुढचे ३,५००	९ पे	६ पे	—
पुढचे ५,०००	१५ पे	९ पे	१ पे
पुढचे ५,०००	२४ पे	१४ पे	२ पे
उरलेलें एकूण उत्पन्न	३० पे	१५ पे	५ पे
एकूण उत्पन्नाचे पहिले २५ हजार	—	—	—
पुढील १० हजार	१२	६	६
पुढील २० हजार	२४	१२	६
पुढील ७० हजार	३६	१८	९
पुढील ७५ हजार	४८	२४	६
पुढील १५० हजार	६०	३०	६
पुढील १५० हजार	७२	३६	६
उरलेलें एकूण उत्पन्न	८४	४२	६

कंपन्यावरील इनकमटॅक्स

एकूण उत्पन्नावर	३०	१५	५
-----------------	----	----	---

कॉर्पोरेशन टॅक्स

एकूण उत्पन्नावर	१२	६	६
-----------------	----	---	---

जादा नफ्यावरील कर

आणखी एका वर्षाच्या नफ्यावर त्याची आकारणी होईल. दर ६६.३%

'जर्थ' ग्रन्थमाला.

- १ बंडा आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

श्रीराम सिल्क मिल्स लि., वंगलोर

[कंपनीने १९४१ अखेर ६ टक्के डिव्हिडंड वांटला आहे.]

पुद्धसाहित्यपुरवठा-सात्याची पॅरेशूटकरिता
लागणाऱ्यारेशमी कापडाची ऑर्डर पुरी करण्यासाठी लागणाऱ्या
भांडवलाकरिता तूर्त एकूण रु. १ लक्षाच्या रकमेपर्यंत

ठेवी घेणे आहेत

व्याजाचा दर ४॥ ते ६ टक्के. ठेव किमान
रु. ५०० ची असावी. ठेवीवरील व्याज
दर सहा महिन्यांनी दिले जाते.श्रीराम सिल्क मिल्स लि., } नारायण गोविंद नाईक,
श्रीरामबाग, } (माजी अध्यक्ष, हैदराबाद ऑफ
बसवनगुडी, वंगलोर. } कॉमर्स) मॅनेजिंग डायरेक्टरआमच्या कारखान्यातील माल मुंबईस बॉम्बे स्वदेशी को-ऑपरे-
टिव्ह स्टोअर्समध्ये व पुण्यास लक्ष्मी रोडवरील रे म्युझियमच्या
व्यापार-संवर्धन-गृहान पहा.सधुमेहावरील
औषधतीन आठवड्यांचे
औषधास फक्त रु. ७

— मागविण्याचा पत्ता —

मॅनेजिंग डायरेक्टर, हरल प्रॉडक्ट्स
कंपनी लिमिटेड.

१२३ ए, सदाशिव, पुणे २.

वक्तशरि आणि मनपसंत काम
करून देणारे

मोहन वॉच कंपनी

रेग्युलेशन मोफत

कॉमनवेलथ बिल्डिंगसमोर लक्ष्मी रोड, पुणे २.

राहाणेची व भोजनाची उत्तम सोय

पूना गेस्ट हाऊस

फोन नं. ७७९ गणपति चौक,

व्यवस्थापक

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.

विमेदार नि हवाई हल्ला

शत्रु राष्ट्राकडून हवाई हल्ला अगर तत्सम उपद्रव यापासून चिन्-
लडाऊ नागरिकांच्या जीविताला घेणाऱ्या धोक्याचा समवेश विमा
पॉलिसीच्या अर्थात होतो काय व त्यासाठी जादा प्रिमियम मरावा
लागेल काय ! असा प्रश्न साहजिकच नागरिकांमध्ये चर्चिला
जात आहे.

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीच्या

विमा पॉलिसीमध्ये हवाई हल्ल्यामुळे जीविताला
होणाऱ्या अपायाचा अंतर्भाव होतो त्याकरिता
जादा प्रिमियम नाही.

तरी विलंब न लावतां—

तुमचा नि तुमच्या आतेपटांचा विमा

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीतच उतरा.

अध्यक्ष:—श्रीमंत सरदार जगन्नाथ महाराज पंडित
माहितीपत्रकें विनामूल्य पाठवूट्रस्ट ऑफ इंडिया विमा कं. लि. } वि. ह. देशमुख, बी. ९.
लक्ष्मी रोड, पुणे २ } जनरल मॅनेजरहे पत्र पुणे, पेठ मांबुडां घ. नं. ११५११ आर्यभूषण छापखान्यांत रा. विठ्ठल हरि बर्वे, यांनी छापिले व
१८ श्रीपाद रामन कन्वे. बी. ९, यांनी 'दुर्गाधवास,' मांबुडां, घ. नं. १२१११, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.